

Telegraful Român

Apare Marți, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiiu, str. Măcelarilor 45.

Corespondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Răspunsul la nota papală.

Monarhul nostru Carol a trimis în 20 Septembrie a. c. răspunsul la nota papală din 1 August. Același lucru l-a făcut și împăratul Wilhelm, care prin cancelarul Michaelis răspunde cu data de Berlin, 19 Septembrie 1917. Cuprinsul notelor, date de domnitorii puterilor centrale, este, în esență, analog.

Nota monarhului Carol recunoaște, că propunerile Vaticanului formează o potrivită bază de înțelegere și admite ideea unei consfătuiri a puterilor aflătoare în război. Oamenii, cari astăzi stau față în față ca dușmani, mâne vor trebui să fie amici și frați. Acesta este adevăratul sens al răspunsului semnat de umanul și creștinescul stăpânitor Carol. Cuprinsul răspunsului e următorul:

Sfinte Părinte! Cu obligată stimă și emoție adâncă am luat cunoștință despre noul pas, pe care Sfinția Voastră, în împlinirea oficiului sfânt, încredințat de Dumnezeu, l'a întreprins la Noi și la căpeteniile celorlalte state purtătoare de război, cu nobila intențiune, de a aduce popoarele mult cercate la o înțelegere, care să le re-dee pacea. Cu inimă plină de grațitudine primim acest nou dar al îngrijirii părintești, pe care o estindeți, Sfinte Părinte, totdeauna asupra tuturor popoarelor, fără deosebire, și salutăm din adâncul sufletului Nostru admonierea pătrunzătoare, adresată de către Sfinția Ta guvernelor popoarelor purtătoare de război.

În cursul acestui înfricoșat război am privit totdeauna spre Sfinția Voastră, ca spre suprema personalitate, care în puterea misiunii ce trece peste cele pământeste și în urma înaltei concepții despre datorințele impuse, stă sus peste popoarele purtătoare de război și care, scutită de orice influință, ar dori să afle calea, ce cu realizarea dorinței Noastre proprii, ar putea să ducă la legarea unei păci durabile și onorifice pentru toate părțile.

Dela suirea pe tronul străbunilor Noștri, pe deplin conștiu de răspunderea pe care o avem înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor pentru soarta monarhiei austro-ungare, încredințată Nouă, nu am pierdut nicicând din vedere înaltul scop, de a face părtașe popoarele Noastre iarăși, cât mai curând, de binecuvântările păcii. În curând după începerea domniei Noastre ni-a și fost dat, ca în comunitate cu aliatul Nostru să întreprindem pasul precumpănit și pregătit încă de înaltul Nostru antecesor, fericitul Impărat și Rege Francisc Iosif I, pentru punerea la cale a păcii onorifice și durabile. În mesajul Nostru, rostit la deschiderea senatului imperial austriac, am dat exprimare acestei dorințe și am accentuat, că năzuim spre o pace, care să elibereze viața ulterioară a popoarelor de ură și dor de răzbunare și să le asigure în contra întrebunțării forței armate, pe generațiuni

înainte. Guvernul nostru comun nu a întrelăsat între acestea a aduce la cunoștință de repetiteori și cu insistență, în declarațiuni auzite de lumea întreagă, voința Noastră și a popoarelor din monarhia austro-ungară, de a se pune capăt vărsării de sânge, prin pacea pe care o are în vedere și Sfinția Ta însuși.

Ne umple de fericire gândul, că dorințele Noastre dela început au fost îndreptate spre același scop, pe care astăzi Sfinția Voastră îl decretează ca de urmărit, și luând în amănunțită examinare îndemururile concrete și practice, trimise nouă de curând din partea Sfinției Voastre, am ajuns la următorul rezultat:

Salutăm cu puterea convingerei adânc înrădăcinate ideea conducătoare a Sfinției Voastre, că ordinea din viitor a lumii, cu escluderea forței armelor, *trebuie să fie pusă pe puterea morală a dreptului, pe domnia dreptății și a legalității internaționale.* Suntem pătrunși și de nădejdea, că o urcare a conștiinței de drept va provoca regenerarea morală a omenimei. Ne alăturăm deci la concepția Sfinției Voastre, că pertractările dintre cei ce poartă război au se ducă și trebuie să ducă la înțelegerea, că pe lângă crearea de garanții corăspunzătoare, cum are să se facă reducerea înarmărilor, pe uscat, pe apă și în văzduh, deodată, în mod împrumutat și succesive, până la o măsură anumită, și cum au să fie eliberate mările, cari după dreptate aparțin tuturor popoarelor pământului, de domnia, ori predominanța singuraticilor, deschizându-se ele spre egală folosire pe seama tuturor.

Conștiu de importanța creatoare de pace a mijlocului propus de Sfinția Voastră, *de a se supune chestiile internaționale delitigiu unui juriu obligator, suntem gata a intra în pertractări și asupra acestei propuneri a Sfinției Voastre.*

Dacă ar succeda, după cum dorim din toată inima, să se ajungă la înțelegere între purtătorii de război, cu privire la realizarea acestor idei sublime și prin aceasta la asigurarea desvoltării neîmpedecate ulterioare a monarhiei austro-ungare, atunci nu va fi de loc greu să se ducă la deslegare mulțumitoare și celelalte chestii, cari sunt de regulat între statele purtătoare de război, în spiritul dreptății și al justei considerațiuni, cu respectarea reciprocilor condiții de existență. Dacă popoarele pământului, în sensul propunerilor Sfinției Voastre, ar intra în pertractări între olaltă, gata de pace, ar putea să înflorească de aici pacea durabilă. Ar putea ajunge la deplină libertate de mișcare pe ape, li s'ar lua de pe umeri sarcini grele materiale și li s'ar deschide izvoare nouă de bunăstare.

Conduc de spiritul moderațiunii și al împăcării, vedem în propunerile făcute de Sfinția Voastră date *bazele acomodare pentru inițierea pertractărilor spre a se pregăti pacea durabilă și dreaptă pentru toți,* și sperăm sincer, ca și dușmanii noștri de astăzi să fie însuflețiți de asemenea gândiri.

În acest sens rugăm pe Atotputernicul, ca să binecuvinteze opera de pace, inițiată de Sfinția Voastră.

Avem onoare a semna:

Al Sfinției Voastre preascultător fiu:

Carol m. p.

Statul ca formă de viață.

După Rudolf Kjellén, prof. un. în Uppsala (Suedia).
(Urmare).

În lucrarea mea despre problemele politice ale războiului mondial am încercat să apreciez după dreptate aceste păreri contrare și să le înving într'o sinteză. Astfel concedem celor ce neagă principiul de naționalitate, că principiul nu se poate valora, nici singur, nici în mod absolut. Deoparte își are marginile stabilite de pretenșiunile sistemului de stat, unde noul membru trebuie să-și aibă locul. Aici fără îndoială că trebuie să fie date anumite garanții, cum se întâmplă la acceptarea cetățenilor de stat în comunitatea activă internă a statului, și se întâmplă la alte legături, și adevărat, nu numai garanții negative, (că nu sunt cete de tăcunari) ci și pozitive, (că sunt accesibili pentru munca culturală). Ba mai sunt de ținut în seamă și alte necesități politice, de ex. cele geopolitice. De altă parte principiul de naționalitate nu împedecă închegarea politică în comunități mai mari, ca a maghiarilor în monarhia habsburgică, ori a germanilor în o Europă centrală, dacă în cadrele comunității e conservată unitatea și libertatea autonomă a națiunilor. Statul național nu trebuie să fie închis ca cuvântul din urmă al istoriei, ceea ce însă nu esclude, ca cuvântul să fie la locul sau și vrednic de acceptare.

Un atac mai simțitor și poate că mai general asupra principiului de naționalitate vine dela aceia, cari văd în el o dispoziție întâmplătoare, asemănătoare fanatismului religios din secolul 16 și 17 și care la vremea sa se va înrădăcina în altă sferă, nu în a politice. Din concepția aceasta aflăm destul de mult și la filosoful Vitalis Norström, care pune statul cultural deasupra statului de drept național. Concepției acesteia corăspunde probabil credința poporală, că comunicația îngustă a prezentului, pe teren material, ca și pe cel spiritual, va îneca naționalitățile, în favorul alianțelor cosmopolite.

Observăm aici, că părerea aceasta pare a fi foarte înșelătoare. Se scapă din vedere, că mijloacele moderne de comunicație leagă, nu numai națiunile între olaltă, ci și oamenii singuratici în cadrele națiunii. Aceasta din urmă circulație e fără îndoială cu mult mai însemnată, decât cea dintâi. E tocmai așa, ca cu comerțul din streinătate și cu cel din țară. Cel prim e mai bine de recunoscut. Bate mai mult la ochi. Dar nici desfacerea de 25 miliarde a Angliei în alte țări nu atinge în realitate nici chiar aproximativ suma desfacerii de acasă, din insula patriei. Se scapă mai departe din vedere cir-

culația spirituală, tocmai astăzi atât de evidentă, făcută prin presa națională, care în cunoștințele generale elementare ale scrisului și cetitului, garantate de școala poporală națională, are baze solide. Dacă mai adăugăm apoi atributele reglementare ale statului modern: obligativitatea generală militară și dreptul de alegere universal, vedem și mai bine, că tocmai acum se mișcă forțe, cari fac posibilă observarea naționalității mai bine decât în toate vremile premergătoare, și înțelegem perfect de bine faptul istoric, că din lupta națiunilor pentru existență, prin selecționare naturală s'au născut linii tot mai curate și mai solide în jurul națiunilor deosebite.

E necesar să mai întărim sentința aceasta din urmă, cu asemănarea între olaltă a națiunilor cu cultură din Europa de ex. cu popoarele naturii din Africa? Nu poate fi supus nici unei îndoeli faptul, că tocmai în zilele noastre națiunile năzuiesc într'acolo, ca să se întărească în particularitățile lor, tipurile lor să fie mai îndesate, și totodată să se apuce cu muncă comună de cercul lor cultural. De aceea prinde tot mai mult teren și recunoașterea, că naționalitatea e de fapt o creațiune a vremilor noastre. «Abia lărgita educațiune școlară a prezentului, lărgita educațiune generală peste tot și posibilitatea dată pe urma desvoltării mari a legăturilor de comunicație și a presei, de a se face un schimb larg de idei, chiar și cu păturile mai estiușe, a pregătit terenul pentru masele asimilate, pe cari le numim acum națiune», — ne spune Neumann. Nime nu poate trage la îndoială, că de pe vremea păgânismului a existat o națiune suediană, căreia i s'a impus în vremi vechi aceeași problemă de unificare, pe care a trebuit să o îplinească acum Italia și Germania, pânăce aproape cu șase sute de ani înainte de zilele de azi s'a adunat sub aceleași legi proprii, comune. Dar observatorul mai scrupulos va vedea în mod tot atât de neîndoios și aceea, că adevărata ei conștiință de naționalitate n'a fost forță vie nici pe vremea când ea era mare putere! Aceea de ce a fost condus poporul Svediei în cursul misiunii sale în istoria universală a fost *loialitatea*: un sentiment puternic de stat, ori și mai precis, credința față de rege, iar de altă parte sprijinul scos din legăturile puternice cu biserica de stat. S'a mai adăogat la clasele superioare, de sigur, și o ambiție mare națională, dar la omul de rând sentimentul patriotic a fost la tot cazul mai bine desvoltat decât sentimentul solidarității naționale. Adevăratul sentiment de naționalitate se va fi desvoltat în mod numai sporadic, ca pe vremea ridicării, sub Engelbrekt. Incolo a fost latent, în presupunerile obiective ale națiunii și în dosul lor, și numai vremea noastră, vremea școalelor populare, a gazetelor, a liniilor fierate și a serviciului militar, a putut să-l desfacă din legături în mod final.

(Va urma).

Pedagogiile române. Ziarele din capitală aduc știrea, că ministrul de culte și instrucțiune publică, contele *Albert Apponyi*, a fost primit săptămâna trecută în audiență din partea Maiestății Sale, Împăratului și Regelui nostru *Carol*, căruia i-a raportat și făcut propuneri cu privire la mai multe chestii aparținătoare resortului său. A fost vorba și despre controla ce e de exerciat din partea guvernului asupra pedagogiilor române din patrie. După înțelegerea luată cu episcopatul bisericii noastre, pedagogiile vor fi deschise la 1 Octombrie, dar pe lângă fiecare din ele va fi numit câte un comisar permanent guvernial, care va locui în institut, pentru a putea veghea cu toată strictețea, ca în contra statului ungar să nu se păcătuiească în nici într-un chip. Comisarii își vor începe activitatea la 1 Octombrie.

Congresul bisericii sârbești. Încă pe la începutul anului acestuia sinodul episcopesc al bisericii ort. sârbești din patrie s'a adresat cu rugare guvernului de atunci, presidat de contele *Stefan Tisza*, ca să facă coroanei propunere în privința convocării congresului național bisericesc, în scopul alegerii de mitropolit-patriarh al bisericii sârbești, mai ales, că actualul administrator, episcopul *Miron Nicolici*, din cauza adâncilor bătrânețe nu mai poate purta sarcina conducerii. La rugare nu s'a dat nici un răspuns. Acum sinodul episcopesc sârbesc a adresat de nou o rugare de asemenea cuprins domnului *Alesandru Wekerle*, actualului nostru ministru-president, dar după cum se știe, nici actualul guvern nu află situația de potrivită, pentru a se putea proceda la rezolvirea chestiei acesteia. Nu sunt deci prospecte, ca congresul național-bisericesc să fie convocat în curând. Biserica sârbească din patrie e de patru ani fără patriarh.

Discursul deput. Dr. St. C. Pop rostit în ședința din 12 Septembrie a dietei.

La vorbirea de inaugurare a domnului ministru-president *Wekerle*, domnul deputat *Dr. Stefan C. Pop* a răspuns, în numele partidului național român, următoarele:

On. Cameră! Cu prilejul prezentării guvernului *Esterházy* mi-a revenit mie rolul onorific, să desvolt în numele partidului meu poziția ce o luăm noi. Atunci am declarat, că luăm cu bucurie la cunoștință, că Maj. Sa Regele însuși a hotărât democratizarea țării și însuși a cerut dela reprezentanța poporului să realizeze democrația. Am dat expresiune bucuriei noastre și pe motiv, că tocmai sufragiul universal este un punct unghiular al programului nostru. Dar și atunci am arătat, precum o declarăm și acum, că avem nedumeriri, pentru-că fără rezolvirea chestiei de naționalități cu greu se poate spera o astfel de reformă democratică, care să satisfacă pe naționalități. O spunem aceasta mai ales din considerare față de situația culturală și economică a naționalităților. Dar am avut nedumeriri mai ales și pe motivul, că se va face totdeauna uz de

chestia de naționalități, ca de o momâie, pe care o arunci în opinia publică numai spre a zădărnici sufragiul intru adevăr cinstit.

Ne umple cu mare durere, că sub scurtul timp al guvernării cabinetului *Esterházy* nici n'am văzut alta, decât că corifeii cabinetului retras și corifeii actualului cabinet s'au luat la întrecere, care să facă un sufragiu democratic mai maghiar. (Strigăte vivace: Numai acesta ne trebuie!)

On. Cameră! Democrație există numai una: adevărata democrație nefalsificată. O democrație, al cărei cadru va fi determinat prin supremația artificială, nu este democrație. Nimeni nu va trage nici când la îndoiială supremația naturală a națiunii maghiare, pe care o considerăm de foarte prețioasă, dar a crea prin mijloace artificiale o supremație, este o imposibilitate morală.

Pe acest motiv am susținut totdeauna, că chestia trebuie rezolvită, pentru-că am auzit și profesăm, că precum chestia de naționalități, așa și însași democrația, — mai ales pe timpul războiului, — nu mai este numai chestie internă, ci are și referințe externe. Aceasta o simte fiecare.

Sunt mulți, cari ca condiții ale păcii viitoare scot în planul prim tocmai soluția chestiei de naționalități și crearea democrației. Atât la noi, cât și în antantă, sunt mulți cari cugetă astfel. Cine nu închide ochii în fața acelor evenimente, cari se petrec în jurul conferenței dela *Stokholm* și în alte părți, nu poate contesta aceasta.

Cu aceste mi-ași și putea încheia discursul, dacă ar fi vorba numai, că ce am spus atunci și ce trebuie să spun acum, în fața unui guvern nou, al cărui șef însuși a binevoit a declara, că are să bată aceeași cale, ca și nemijlocitul său predecesor în oficiu.

Dar mai am observări și gravamine, cari reclamă o sanare urgentă, și asupra cărora sunt silit să atrag luarea aminte a d-lui ministru-president.

Este fapt indiscutabil, că naționalitățile peste tot și naționalitatea română îndoeșe și au împlinit în cursul întregului război datorința cu cea mai mare loialitate și cu jertfire de sine.

Ladislau Fényes: Am văzut, când cu invaziunea din Ardeal! Am văzut cum au fost!

Dr. Pop. Partidul național român și-a suspendat în decursul războiului activitatea numai pe motiv, ca nici pe departe să nu servească anză de a tulbura liniștea cu vre-un fapt oarecare al său. Și ce a fost recunoștința?

Lad Fényes: V'ați temut de soldații germani!

Dr. Pop. Înainte de toate s'a început liniștea clasei intelectuale române.

Vilh. Szűmegi: Protopopul dela *Gyergyó* a condus jefurile!

Dr. Pop. Ni-au sistat presa, ca să fim lipsiți și de singura armă, cu care să ne putem rectifica și apăra. Și apoi a urmat nenorocitul eveniment, la care nu am fost nici mijloc și nici nemijlocit cauza. (Strigăte în stânga extremă: 70 de mii ași dezertat!) A urmat izbucnirea războiului român și atunci s'au pus la ordinea

zilei internările, confiscările de avere (Strigăte în stânga extremă: Și dezertările în România!) În România au dezertat și Secui și alții, nu numai Români!

Vilh. Szűmegi: Ce vorbă e aceasta? Protestăm! (Prezidentul sună). Au jefuit la noi. Au jefuit. Sub conducerea protopopului au jefuit la *Gyergyószentmiklós*.

Dr. Pop. Mă rog, să ispășască cei vinovați, dar nu este permis a generaliza. În toate statele moderne sunt legi pozitive, cari fixează pedeapsa unor asemenea fapt, dar a face generalizări, după cum se face aici, e păcat contra patriei.

On. Cameră! Românii din patrie își îndeplinesc datoria pe lângă repețile laude și recunoștințe ale supremului șef și ale comandamentului suprem. Membrii clasei intelectuale române, intru cât o admite etatea și constituția lor, stau aproape fără excepție toți sub arme, și cu toate aceste nu voiți să admiteți, că sunt buni patrioți; zic, îndată după eruperea războiului, s'au început internările, cari continuă și acum după un an, iar în temnițe gem de aceea, cari nici nu au fost ascultați, copii, adulți, cești din urmă contr legii.

Zoltan Pap: Sunt singuri de vină, ei au provocat-o!

Dr. Pop. Am crezut, că guvernul nou va crea altă atmosferă, ca și noi să putem respira.

O voce din stânga: Mulțumim lui Dumnezeu, că v'ați înșeliat!

Dr. Pop. Știm ce s'a întâmplat dincolo, în Austria. A început viața parlamentară și cel mai înalt protector al politice practice a fost chiar Maiestatea Sa. La 1 Iulie a fost publicat decretul de amneștiere, ale cărui frumoase cuvinte ar trebui să fie săpate în inima fiecăruia la noi. Decretul de amneștiere spune: «Politica de ură și răzbunare, provocată de împrejurări nesigure și todeodată premergătoare ale războiului mondial, trebuie să fie înlocuită după război cu o politică de îngăduire, în orice împrejurare. Acest spirit trebuie să domnească și în interiorul statului. Doriințele poporului trebuie satisfăcute cu curaj și îngăduire reciprocă. Voiesc să exerciez domnia mea, cu ajutorul lui Dumnezeu, în acest spirit, voiesc să pășesc pe calea îngăduirii și să întind vâul uitărei peste toate acele regretabile rătăcirii politice, întâmplăre înaintea de război și în cursul lui, și cari au dus la urmări judiciare». Mai departe acest înalt decret, care este și prin aceea «înalt», că a iertat multe greșeli și rătăcirii, spune: «Consider aceasta de cel mai nimerit fel de-a arăta mulțumirea mea față de mila Domnului și de vitejii noștri soldați, pentru câștigarea celei de a zecea luptă dela *Isonzo*».

Intreb dar, de ce n'a venit acest spirit și dincoace de râul *Leitha*? Doar acel monarh nu poate avea două inimi, ci numai una și un gând; și cineva a împiedecat, ca acel spirit să se valorifice și la noi. Și doar sper, că și d-voastră veți recunoaște, că slavă Domnului, la noi în Ungaria nu s'au întâmplat astfel de rătăcirii, ca acolo, și totuși la noi nu domnește acel spirit, care a și început să arete dincolo efectele sale salutare.

Intre internați sunt și acum, după un an, unii, ai căror fii sângerează, sau au picat pentru patrie, sunt unii, pe cari judecătorii i-au iertat. Mult timp a fost acolo și văduva unui viteaz colonel al nostru. Cât va mai dura aceasta? Căci acum nu numai noi, și ei, cari trimit mii și mii de scrisori, ca să-i lase acasă, suntem sătui; dar și populația unde sunt ținuiți e sătulă, și mai ales aceea a comitatului *Sopron*, care nu-i mai poate susține. În Austria internații au fost lăsați acasă și li-s'au promis despăgubiri. Cât va mai ținea la noi această situație de nesuportat, în care internații sunt expuși a pieri de foame în străini și preoții sunt siliți a face muncă de sal-hori? Am întrebat pe fostul ministru de interne *Sándor János*, ce au făcut aceștia? Și mi-a răspuns, dacă ar fi făcut ceva, n'ar fi aci. Toți spun, că n'au făcut nimic. Poate unul doi, ceilalți au fost aduși spre a se da pildă.

Partidele cari susțin azi guvernul, au făcut la timp ca opoziție cea mai aprigă campanie pentru scoaterea din vigoare a procedurii militare austriace din 1855. Au afirmat în repetate rânduri, că este nu numai un anacronism, ci și o crimă în contra Ungariei, a proceda pe baza unei asemenea legi învechite. Și ce s'a întâmplat acum? Pe baza §-ului 14 al legii XXXIII. din 1912 s'a dat ordonanța ministerială, prin care cetățenii civili pot fi aduși înaintea tribunalelor militare și pe baza articolului 327 al codului militar, care este așa de elastic, că cuprinde în el orice delict, dela cele mai neînsemnate abateri, până la patricid, pe baza acestui paragraf zic au fost condamnați: copii, minori, bătrâni, bărbați și femei. Cum s'a intrunit parlamentul, Austria a crezut de urgenta ei datorie a pune capăt acestei situații rușinoase, și a scos pe civili de sub jurisdicția militară.

(Va urma)

REVISTĂ POLITICĂ.

Rusia. Prim-ministrul *Kerenski*, care a proclamat republica Rusiei înainte de întrunirea constituantei, se ocupă acum cu planul, — cum se anunță din *Haparanda* — de a *dissolva* cât mai curând duma.

În 25 Septembrie n. se întrunește la *Petrograd* marea conferință democratică, la care sânt invitați pe cale telegrafică 800 de deputați.

Pregătirile pentru alegeri la adunarea constituantă se urmează în toată țara. Comitetele electorale s'au constituit în mai toate guvernamentele.

*

Franța. Noul șef al guvernului francez, *Painlevé*, în ședința camerei din 18 l. c. după amează, și-a rostit programa, primită — cum vestește agența *Havas* — cu unanime aprobări din partea deputaților.

FOIȘOARA.

Citind anuarele școalelor.

— Spicuirii. —

Pentru a vedea stările, cu totul neobișnuite, produse de anii războiului în viața școlară a institutelor noastre de învățământ, prezentăm cititorilor câteva date alese din anuarele din urmă primite la redacțiune.

Dela izbucnirea crâncenului război încoace, — scrie anuarul școalelor noastre secundare *brașovene*, — inima noastră n'a avut altă dorință mai ferbinte, decât ca acest binecuvântat colț de țară — Ardealul — să fie ferit de urgiile războiului. Și mare ni-a fost groaza, când dușmanul — România — a năvălit fără veste în aceste ținuturi frumose, și din grădini vesele le-a prefăcut în văi de durere. Adevărat, că viteza noastră armată, împreună cu cea germană, l-a alungat în curând; însă durerea și suferința ni-a rămas, și multe năcazuri și neajunsuri avem să suferim din pricina lui...

Când trupele dușmane, (ale României) cari în toamna trecută — 1916 — ocupaseră orașul nostru, după șase săptămâni fură izgonite, dispărură de aici (din *Brașov*) și o mare parte de profesori... Astfel, ca să putem deschide școala, am fost nevoiți a recurge la puteri didactice din alte părți, a angaja profesori noi și a pune în activitate pe cei pensionați. Deci în acest an școlar (1916—1917) la școalele noastre

au funcționat mult mai puține puteri didactice, ca în anii trecuți. Anunțările pentru deschiderea școalelor au apărut la finea lui Decembrie 1916. Din cauza comunicației anevoioase prelegerile s'au început în 3 Februarie v. 1917.

La datele din cronica institutului, — din anuarul seminarului teologic-pedagogic al arhidiecezei ort. române transilvane în *Sibiiu*, — se spun următoarele: În 14, 27 August 1916 regatul vecin, România, declarând monarhiei noastre război, la ordinul Excelenței Sale, d-lui ministru de culte și instrucțiune publică, institutul, împreună cu consistorul, s'a refugiat la Oradea-mare. În această stare de refugiere anul școlar s'a început numai la 19 Octombrie (1 Noembrie) 1916, și instrucțiunea elevilor din secția pedagogică s'a făcut la o altă cu a elevilor dela institutul pedagogic diecezan gr-or. român din *Arad*, conform planului de învățământ dela acest institut; iar instrucțiunea elevilor din secția teologică s'a făcut în Oradea-mare până la 5 Martie n. 1917 în școala elementară a parohiei gr-or. române din oraș, în orele de după amiază; după acest dat însă până la încheierea anului școlar, într-un local închiriat spre acest scop. În situația, în care a trebuit să se facă instrucțiunea elevilor din ambele secțiuni în acest an școlar — (pe lângă alte greutăți și neajunsuri) — n'a fost posibil ca elevii să se constitue în societăți de lectură.

Anuarul gimnaziului nostru dela *Brad* conștată, în notițele istorice din viața școlară a institutului, că și anul acesta, 1916—

1917, va rămânea memorabil în istoria tuturor școalelor. Inscrisurile începute în 1 Septembrie au durat până la 1 Octombrie. Prelegerile au decurs regulat, conform planului de învățământ, fără întrerupere înainte de ameazi, până în 20 Maiu n. Cu considerare la stările excepționale anul școlar s'a încheiat în 26 Maiu n. 1917, fără solemnitate obișnuită.

Știrile din anul școlar 1916—1917, publicate în anuarul școalei civile de fete a «Asociațiunii», conțin următoarele:

Încheiem al treilea an școlar dela începutul războiului mondial. Un an nespus de sguduitor pentru noi. În 28 August 1916, când eram gata să începem noul an școlar ca de regulă la 1 Septembrie n., ne-am pomenit ca din senin, că România a declarat război monarhiei noastre austro-ungare. În urma acesteia întreaga granița sud-estică a patriei noastre a fost închisă cu iuțea fulgerului de cel mai înfricoșat foc. În această grea situație, instituțiile publice au întrerupt funcția lor normală. Unele și-au strămutat locuința în alte părți ale țării, mai puțin cercate de viforul războiului; iar altele, între care și institutetele publice de învățământ, au închis pentru moment porțile lor. Au urmat apoi 3 luni de zile de frământări și lupte sângeroase, până când am ajuns din nou în stare să putem continua munca noastră de toate zilele. Comitetul Asociațiunii a luat îndată dispoziție, în ședința din 19 Noembrie 1916, ca la școala Asociațiunii să se înceapă anul școlar în 1 Decembrie n. 1916, dar fără a deschide internatul școalei pentru acest an, din cauza

greutăților extraordinare de comunicație și de aprovizionare cu alimente în starea excepțională de război. În 1—4 Decembrie s'au făcut inscrierile, iar în 5 Decembrie s'au început prelegerile regulate. Numărul elevilor a fost foarte redus din cauza războiului. Mersul învățământului însă, cu toate sguduiriile prin care am trecut, a fost cât se poate de normal în restul anului școlar... În decursul anului elevele școalei au pregătit, sub conducerea profesoarei de lucru manual în deosebi, diferite vestimente pentru ostașii noștri din război și au colectat de repeți ori pentru daruri de Crăciun ostașilor din război, pentru *Crucea Roșie* ș. a.

Înrăurirea vremilor actuale asupra vieții interne și externe a tinerimii școlare este înfățișată mai cu deamănuntul în anuarul gimnaziului dela *Năsăud*. Iată cum se descrie înrăurirea aceasta:

Continua iritație, care stăpânește de atâtea vreme nervii tuturor, norocul schimbăcios al războiului; schimbările în relațiile familiare și materiale ale elevilor în urma înrolării capului ori membrilor de familie; soartea nesigură, îmbolnăvirea, rănierea ori chiar moartea acestora; în sfârșit deselee recrutări și înrolări ale elevilor înșiși au pricinuit instrucțiunii multe neajunsuri, care s'au simțit uneori săptămâni, altă dată chiar luni întregi. În urma scumpetei de nesuferit mulți elevi mai săraci nu s'au putut nutri decât cu greu și slab; altora, în urma deosebitelor piedeci, nu li-a sosit hrana la timp ori chiar de loc. Astfel puterile trupesti ale multor elevi au scăzut,

Programa aceasta însă, cu raport la politica externă, nu spune nimic ce n'am ști deja: Reîncorporarea Alsației și Lorenei, și plățirea pagubelor și pustiirilor cauzate de dușman. Va să zică, guvernul lui Painlevé nu se deosebește prin nimic de înaintașii săi căzuți dela putere.

Dacă Franța dorește să înfăptuească pacea, va trebui să-și pună în frunte alți bărbați, cu alte tendințe și idei.

Acțiunea de pace. Un schimb de păreri s'a făcut, după știri din Roma, între președintele Wilson și între Vatican. Resultatul ar fi cât se poate de mulțumitor. În cercurile aproape de papa se spune, că în chestiunea păcii se vor întreprinde zilele acestea alți pași de mare importanță.

Cum vestește agența Reuter, antanta n'are să răspundă la nota de pace dela Roma, înainte de răspunsul puterilor centrale la această notă. Atitudinea Angliei este de alt fel întru toate identică cu răspunsul cunoscut al lui Wilson înaintat papei.

În legătură cu acțiunea aceasta de pace, citim în *Lokalanzeiger* dela Berlin, că în timpul din urmă s'a făcut oarecare atingere în mod indirect între Germania și Anglia, privitor la afacerea chestiunii belgiene. Anglia ar fi învoită, ca în schimbul evacuării teritorului belgian să se înapoieze Germaniei coloniile germane din Africa orientală.

În ședința camerei imperiale germane, ce se va ținea acum, Joi, se așteaptă ca Dr. Michaelis, cancelarul, să se rostască asupra notei răspuns la scrisoarea papei și asupra chestiunii belgiene.

Războiul.

19 Septembrie n.

Frontul dela ost. În valea Oltuzului am respins atacuri puternice românești. Dușmanul intrase într'un loc în pozițiile noastre, din cari l'am alungat. Perderile sale sunt însemnate. Pella Dünaburg și la Luck s'a potențat în mod simțitor activitatea artileristică a rușilor. La Varnița și Muncelu românii au atacat de nou, fără succes. În Macedonia foc viu de artilerie și ciocniri cu rezultat favorabil pentru bulgari.

Frontul italian. Contraatacul făcut de trupe de ale mareșalului Conrad de Hötendorf pentru recucerirea unei linii cedate dușmanului, a succes pe deplin. Am făcut prizonieri 6 ofițeri și 300 soldați italieni.

iar împreună cu ele s'a micșorat și râvna și dragostea de muncă. Atențiunea li s'a îndreptat, cum e și lucru firesc, mai mult asupra întâmplărilor din jurul lor, decât asupra celor ce li se explicau și cereau în școală. Progresul și moralul așadar n'a putut să fie tocmai la înălțimea celui din anii trecuți. Totuși, cea mai mare parte din elevi, mai ales cei mai mici, și-au împlinit cu conștiințiozitate datorițele. În sfârșit nesiguranța, ca în toți oamenii, a mărit și în elevi religiozitatea, iar dese neorociri ale semenilor li-a stârnit în măsură mai mare simțul de milă. Interesul societății și al părinților față de școală nu putem zice, că a crescut în timpul războiului, iar aceasta nu trebuie să o atribuim atât oamenilor, cât mai mult împrejurărilor: greutăților de comunicație etc. Totuși trebuie să relevăm dragostea, cu care unii părinți se interesau de pe câmpul de luptă de progresul și moralitatea fiilor lor, și sfaturile cuminti, ce le aduceau acestora cărțile postale din «tabără». Recapitulând așadar, războiul a avut mare influență atât asupra vieții externe, cât și a celei interne a elevilor. De o parte li s'a îngreunat traiul; de altă parte li s'au înmulțit grijile și li-a scăzut interesul pentru cele petrecute în școală; li s'a mărit însă pofta de cetit nouă, de a vedea și încerca lucruri noi; li s'a înmulțit experiența, și cercul de vederi li s'a lărgit, ceace recompensează de ajuns eventualele lacune în cunoștințele căștigate în școală.

Frontul dela vest. În Flandria englezii au ținut ziua întreagă deschis focul de artilerie, pe care în mai multe rânduri l'au prefăcut în foc concentric. Infanteria nu a atacat. Pe linia apărută de armata clironomului german s'au dat lupte mari de artilerie, apoi francezii au trecut la atac, dar au fost respinși cu pierderi mari. Germanii au nimicit 16 aeroplane dușmane la frontul acesta.

20 Septembrie n.

Frontul dela ost. La Arbora, în Bucovina, rușii după o pregătire mai mare artileristică au încercat se înainteze, dar i-a respins focul nostru. S'au reîntors în șanțurile lor. La Dünaburg, Stochod, Brody și Tarnopol, foc viu de artilerie. În Macedonia activitate vie războinică pela Cerna.

Frontul italian. Pe muntele San Gabriele s'a înecat în focul nostru atacul italian, început fără pregătire artileristică. Și la Colbrico a încercat dușmanul să atace, dar l'am împedecat. Numărul prizonierilor făcuți eri să urcă la 516 soldați și 11 ofițeri. În Albania nici un eveniment.

Frontul dela vest. În Flandria focul puternic s'a continuat ziua întreagă, iar noaptea a urmat focul concentric și atacul trupelor engleze. Francezii au dat asalt asupra pozițiilor pe cari nu le-au putut lua în ziua premergătoare, dar și de astădată fără rezultat. Germanii au nimicit la frontul acesta 20 de aeroplane dușmane.

21 Septembrie n.

Frontul italian. Atacurile italiene îndreptate în contra pozițiilor noastre le-au respins vitejii noștri în lupte apropiate, cu cooperarea eficace a artileriei. Dușmanul a avut pierderi mari. I-am luat 100 de prizonieri, cu 4 ofițeri.

Frontul dela vest. În Flandria s'a început ofensiva nouă engleză, cu opintirile cele mai mari din partea dușmanului. Peste ziua primă a grelei lupte germanii au trecut cu succes. Pe locurile cele mai multe englezii au fost respinși, cu pierderi foarte mari. În cursul nopții dușmanul a atacat de nou, cu trupe ajutoare, dar toate localitățile din zona de război au rămas în posesiunea germanilor. Pe celelalte locuri situația e cea veche.

Frontul dela ost. Nici aici, nici în Albania și Macedonia, nu s'a întâmplat nimic deosebit.

22 Septembrie n.

Frontul dela ost. Pe malul vestic al râului Duna trupele germane, cu un atac bine pregătit și bine succes, au spart frontul rusesc la nordvest dela Iakobstadt. Dușmanul s'a retras în fugă pe malul ostic al râului. Orașul Iakobstadt a ajuns în mâna germanilor. Rușii au pierdut 50 de tunuri și peste 4000 de prizonieri. Pe celelalte locuri la frontul ostic n'a fost nimic mai însemnat. În Macedonia, pe la lacul Ochrida, au atacat trupe numeroase franceze, dar au fost respinse de trupele aliate. La frontul italian situația e neschimbată.

Frontul dela vest. În Flandria focul s'a mai domolit eri înainte de amiază, dar după amiază s'a început de nou, cu mare vehemență. A urmat atacul infanteriei, care a fost respins. Pe celelalte locuri la acest front a fost activitate războinică mai redusă. Aviatorii germani au făcut servicii foarte mari în cele două zile din urmă. În luptele date în aer au nimicit 29 aeroplane dușmane și 2 baloane. Submarinele germane își continuă cu succes activitatea.

23 Septembrie n.

Frontul dela ost. În Bucovina am respins trupe dușmane de recunoaștere. În pădurea dela Iacobstadt rușii au lăsat multă pradă cu ocaziunea grabnicei lor retrageri. Dela Liwenhof până la Stokmanhof trupele germane au ajuns la râul Duna. În Macedonia sunt călduri mari. Numai la lacul Ochrida a fost activitate mai mare războinică. Trupele aliate au luat o înălțime dela francezi.

Frontul italian. Platoul dela Bainsizza și muntele San Gabriele au stat sub foc puternic de artilerie. Altă știre nu se comunică dela frontul acesta.

Frontul dela vest. Un monitor englez a bombardat orașul Ostende. Câteva grante au nimerit catedrala, în care s'a celebrat serviciu divin. Au murit 7 persoane și grav vulnerate sunt 24. Monitorul a fost alungat de artileria germană. În Flandria foc mare de artilerie. La St Julien atacuri parțiale, cari au fost respinse de germani. La Monchy o companie engleză a intrat în șanțuri germane, pe cari le-a părăsit, scoasă fiind din ele cu contraofensivă. Pe celelalte locuri foc viu de artilerie, cu ciocniri favorabile pentru germani. Dușmanii au pierdut 14 aeroplane și un balon.

NOUȚĂȚI.

Din cauza sfintei sărbători de Joi, Înălțarea Sfintei Cruci, numărul proximal ziarului nostru apare Sâmbătă, înainte de amiază.

Personal. Excelența Sa, Înaltpreșfintitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit *Vasilie Mangra*, a sosit Vineri dimineața din Budapesta la reședința sa din Sibiu.

Pentru orfelinat. La fondul pentru orfelinatul din Sibiu a intrat dela parohia Mogoș-Valea Barnei suma de 41 coroane, adunate dela credincioșii de acolo.

Împăratul german în Budapesta. Miercuri după amiază, împăratul Wilhelm, în trecere, s'a oprit pe o oră în Budapesta. Cu o mică suită a făcut o plimbare cu automobilul în oraș și pe insula Margareta. De și drumul s'a făcut în cei mai deplin incognito, suveranul a fost recunoscut când trecea prin bulevardul Tereza și aclamat cu entuziasm de public. Împăratul Wilhelm plăcut surprins, a mulțumit prietenos pentru ovăziunile ce i s'au adus. Când s'a întors la gară, îl așteptă ministru prezident Wekerle, cu care s'a întreținut, înainte de plecarea trenului, cam un sfert de oră. Împăratul văzuse capitala ungară, mai pe urmă, înainte cu 21 de ani.

Nou rector. În locul domnului Béla Földes, numit ministru, este ales rector al universității budapestane pe anul școlar 1917—1918 dl Beniamin *Grossschmied*, consilier de curte, profesor de drept privat al facultății juridice și unul dintre puterile cele mai distinse ale universității.

Aviz. Se aduce la cunoștința p. t. părinții ai elevilor, care au fost anunțate la școala civilă de fete și în internatul Asociațiunii din Sibiu pentru anul școlar 1917/18 să nu plece de acasă cu copilele, până vor primi specială încunoștințare dela direcțiunea școlii, dacă se mai pot primi în internat, ori nu, de oarece sunt ocupate toate locurile din internat. Numai ca eleve externe se mai pot înscrie. — *Direcțiunea școlii.*

Hymen. Domnul *Iosif Goanță*, ales preot în comuna Sănmihailu, comitatul Torontal, și domnișoara *Alice Tioldan*, își serbează cununia religioasă în 17/30 Septembrie 1917, la orele 4 d. a. în biserica ort. română din Remetea timișană.

† **Nicolau Troancă**, paroh în Bârcea mică, a adormit în Domnul, după cum ni se scrie, în 7 Septembrie n. și a fost înmormântat cu onorurile cuvenite în 9 Septembrie n. Actul înmormântării l-au săvârșit 5 preoți, în frunte cu domnul protopresbiter Dr. Ioan Dobre din Deva. În veci pomenească lui!

Articol scris de regină. Ziarul francez *Figaro* publică un prim-articol de trei coloane, scris de regina Maria a României. Articolul vorbește de sprijinul acordat țării românești din partea Franței și își înșiră cu numele pe toți ofițerii și medicii francezi, cari împlinindu-și datoria și-au pierdut viața pe pământul României.

Sistarea moratoriului în Ardeal. Monitorul oficial publică ordonanța despre sistarea treptată a moratoriului în Ardeal. Moratoriul rămâne în deplină vigoare numai în comitatul Ciucului, în cercurile Chezdi și Covasna din comitatul Treiscaunelor și în cercul Petroșeni al comitatului Hunedoara, până la 31 Decembrie 1917. Toate datoriile supuse până acum moratoriului, în celelalte părți ale Ardealului au să se plătească în *patru rate* egale, adică: prima rată în Oct. 1917, celelalte în Februarie, Iunie și Octombrie 1918.

Adunare în chestiunea de pace. Pe ziua de ieri, Duminecă, seara la orele 6 s'a convocat în sala din reduta capitalei Budapesta o adunare în chestiunea notei de pace a Vaticanului. Preșident al adunării este primatul cardinal Ioan *Csernoch*. În programa se cuprinde și un discurs al deputatului din camera imperială germană, *Erzberger*, care este unul dintre șefii partidului numit al centrului și în timpul mai nou a jucat rol însemnat în mișcarea de pace a deputaților germani. Adunări de felul acesta, pentru care se arată prețutindeni nu puțin interes, sânt convocate de romano-catolicii din mai toate țările.

Secretar nou de stat. Foaia oficioasă publică în numărul de Duminecă rescriptul prealalt, prin care deputatul dietal Dr. *Hantos Elemér*, e numit secretar de stat în ministerul de comerț și comunicațiune.

† **Dionis'e Roman**, candidat de avocat în Mediaș, a adormit în Domnul în 20 August nou, în spitalul din Șoproș, în etate de 75 ani. Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Export american oprit. Consiliul de export dela Washington comunică: Începând cu 20 Septembrie a. c. se oprește exportul american pentru statele scandinave, Olanda, Spania, Elveția, Finlanda și teritoriile ocupate de puterile centrale europene.

Turma de oi fulgerate. Caz rar, în care o turmă întreagă de oi a fost omorată de trăniet, se anunță din împrejurimea dela Briançon. Trănietul, căzând în mijlocul turmei, a nimicit într'un moment 280 de oi, toată turma unor mici proprietari din partea locului. Se evaluează pierderea cu 20 mii de franci.

Reforma electorală prusiană. Proiectul de lege pentru dreptul electoral în Prusia se va înainta camerei prusiene în Octombrie. Se planuește drept electoral egal, fără cenș și fără încercări de pluralizare.

Amnestie pentru țar. Ziarul *Petit Parisien* scrie, că guvernul republican al Rusiei a hotărât, ca foștii suverani, țarul și țarevna, să fie amnistiați. Liberarea lor din Siberia are să se facă îndată ce adunarea constituantă va proclama noua formă de stat și îndatăce puterile vor recunoaște republica rusească.

Tarifa căilor ferate. Cu ziua de 1 Noembrie se vor scumpi biletele de călătorie pe căile ferate ale statului. Biletele de clasa primă se urcă cu o sută de procente; biletele de clasa II. cu 30—40 procente, cele de a treia clasă numai cu 10—25 la sută. Scumpirea se face mai ales la trenuri accelerate; trenurile de persoane vor avea prețuri mai puțin urcate. Bagajul călătorilor este supus asemenea la o tarifă urcătă, începând cu 1 Noembrie a. c. Se speră un plus de venit cam de 130—150 milioane de coroane față de trecut.

Femei-notari la tribunal. Notarii tribunalului dela Dobrișin sunt chemați la serviciu militar. Președintele i-a înlocuit prin puteri feminine. În ultima ședință de senat, cum se scrie din numitul oraș, a funcționat pentru întâia dată o femeie ca notar în ședință.

Incendii în Ungaria nordică. Duminecă au ars în comuna Hernádfő 180 de case cu 200 de clădiri laterale, cu numeroase magazine de provizii, grajduri și vite. Trei copii au căzut jertfă incendiului. Daunele se urcă la un milion și jumătate coroane. Focul a izbucnit din negrija unor copii, cari fumau țigarete.

Școlarii din Berlin în Ardeal. Joi după amiază, la 5 ore, au sosit acasă, la Berlin, copiii cari au petrecut zece săptămâni de vară în munții Ardealului. În Brașov și comunele învecinate au vărat 756 de băieți și fetițe sub conducerea învățătorilor și învățătoarelor, în număr de 21. Copiii au rămas deplin mulțumiți de tratamentul uman, de care s'au împărtășit în țara noastră în vreme de peste două luni de zile. În acest timp s'a făcut și o excursiune la *Sinaia*, unde 200 de copii berlinezi au fost oaspeții generalului Mackensen, care a vorbit câteva cuvinte cu aproape fiecare dintr'înșii.

Teatru cinematograf. După întâmplările mișcătoare și uneori sguđuitoare ale dramei *Germinal*, care s'a reprezentat aseară, Duminecă, la *Apollo* (în Strada Schewis nr. 1.), direcțiunea acestui cinematograf a întocmit și pentru săptămâna curentă un interesant repertoriu. Luni și Marți în 24 și 25 Septembrie: *Bătrânul Comediant*, dramă în 5 acte, cu subiect din viața artiștilor circului, scrisă și aranjată de Ricard Oswald. În zilele următoare: *Înimă de mamă*, dramă înduioșătoare, în primul rol cu Al. Goth.

Cărți și reviste.

Magii dela răsărit. cântece și cuvinte pentru copii cari umblă cu steaua, de Dr. Petru Barbu, Caransebeș, 1917. Tipografia Diecezană. O broșură de 23 pagini. Prețul 60 fileri.

Nr 245/917

(181) 1-3

Concurs.

Pentru întregirea postului de paroh din parohia de cl. III Bradățel cu filiile Runșor și Vica, din protopresbiteratul Iiei, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Venitele sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat.

Concurenții să-și înainteze cererile înscrise conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis, și sunt poștiți, — pe lângă prealabila încunoștiințare a subsemnatului — a se prezenta în comună la sf. biserică spre a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Ilia-murășană, la 27 Iulie 1917.

Oficiul protopresbiteral ort. rom. al tractului Ilia în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre,
protopresb., adm. ppresb.

Nr. 267/917

(182) 1-3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei de clasa III Bârcea-mică, tractul Deva, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru congruă, cu restricția §-lui 26 din Regulamentul parohial.

Cererile de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul deschis; reflectanții să se prezinte în parohie, conform Regulamentului, pentru a face cunostința poporului.

Deva, la 31 August 1917.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Dr. Ioan Dobre,
protopop.

Nr. 388/1917.

(184) 1-3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător în comuna Valea-Dosului, tractul protopresbiteral Abrud, se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Salarul împreună cu acest post este: 800 cor. din repartiție, iar restul pe baza documentelor alesului învățător, se va cere ajutor dela stat și intru cât statul nu ar întregi salarul, învățătorul nu este în drept a pretinde dela comuna bisericească mai mult ca cele 800 coroane.

Relut de grădină 20 coroane și pentru cvartir se va îngriji comuna bisericească.

Alesul învățător, pe lângă prevederea instrucțiunii în școală, e dator să instrueze copiii în cântările bisericești și a-i conduce în Dumineci și sărbători la sf. biserică și a cânta împreună cu ei sf. liturgie.

Cererile de concurs provăzute cu documentele prescise să se înainteze subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul arătat.

Abrud, 7 Septemvrie 1917.

Oficiul protopresbiteral gr.-or. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu,
protopresbiter.

Un morar

află aplicare imediată la o moară cu motor în comuna Veștem. Doritorii să se adreseze la Augustin Silea, Veștem Nr. 38. (180) 2-3

O bivoliță

de 10 ani, cine știe de ea este rugat a încunoștiința pe d-l Nicolae Coman din comuna Cornățel Nr. 95. (Hortobágyfalva). (183) 1-3

A apărut

în editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane

Carte de rugăciune,

în care se cuprinde: Rugăciune de dimineața; rugăciunea sfintei treimi; rugăciune către Dumnezeu Fiul; Psalmul „Milnește-mă Dumnezeule”, etc.; rugăciunile mesei; Simbolul credinței; rugăciune de seara; rugăciune către Dumnezeu Tatăl; rugăciune către născătoarea de Dumnezeu; rugăciunea sfintei cruci; rugăciune către domnul nostru Iisus Cristos și rugăciune la nenorociri și alte necazuri.

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană**, și se vinde legată în coaloare roșie și vânăta cu 40 fileri.

Format plăcut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Preoților, profesorilor și învățătorilor, la comanda de cel puțin 50 exemplare, pe lângă achitarea prețului sau expedarea cu rambursă, li se dă 20% rabat.

Este o carte de rugăciune foarte cores-punătoare nu numai pentru trebuințele suștești ale ori căruia creștin, ci și ca dar la copii, precum și pentru ostașii din război, atât după cuprins, cât și după format și exterior.

Anunț.

S'a redus prețurile cărților:

1. Arhiepiscopul și metropolitul Andreiu baron de Șaguna, de N. Popea, arhim. și vicar arhiepiscopesc, dela 5 cor. la 2 cor.

2. Memorialul arhiepiscopului și metropolitului Andreiu baron de Șaguna, sau luptele naționale politice ale românilor 1846-1873, de N. Popea, arhim., vic. arhiep. Tomul I, dela 2 cor. 60 fil. la 2 cor.

3. Însemnările unui trecător. Crâmpoie din sbuciumările dela noi, de O. Goga, dela 3 cor. la 1 cor. 50 fil.

4. Desvoltarea primatului papal și influința lui asupra creștinătății. Cercetări istorice, de S. Popescu, dela 1 cor. 25 fil. la 50 fil.

Librăria arhidiecezană.

A apărut în editura comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane:

R. Ruiz Amado:

Secretul succesului

convorbiri teoretice și practice cu tinerii de 15—20 ani, traducere de Vasile Stan, profesor la seminarul „Andreian”. Cuprinsul: Succesul și fericirea. Problema succesului. Idei atavice. Zeificarea succesului. Zodia. Periodul fatal. Planul de luptă. Nu fumezi? Încă o țigaretă...? Până-relele de beutură. Vorbele obscene. Steagul celor șapte voinici. Timpul e aur. Lectura. Jocurile. Sportul. Prietini. Cavalierism și Donchișotism. Viermele neadormit. Orientări. O putere... Nobleța adevărată. Înclinările și destoiniciile. Concurența socială. Capitalul celor demosteniți. O obiecțiune și o părere. Chemarea dumnezeiască. Munca. Împărțirea timpului. Statornicia. Împărțete ca să învingeri. Puterea de sus Adama: Sfaturile unui părinte către fiul său.

După cum se vede din acest cuprins bogat, **Secretul succesului** e o contribuție însemnată la literatura noastră pentru tineret, astăzi destul de sarac.

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană din Sibiu**, exemplarul broșat (280 pagini format 8°) cu 2-20 coroane.

Revânzătorilor se dă un rabat de 20%.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană din Sibiu:**

Frumoasa din Nor

și alte povești

de **E. Hodoș.**

Prețul 2-50 cor. + porto 20 bani.

„Biblioteca Șaguna“

Redactată de Dr. I. Lupaș, Săliște.

Nr. 16-36.

Mângăiați poporul!

Cuvântări bisericești

de

Dr. Ioan Lupaș

și alți preoți din protopopiatul Săliștei.

Se află de vânzare la **Librăria Arhidiecezană din Sibiu-Nagyszeben.**

Prețul unui exemplar: Broșat cor. 2-50, legat cor. 3—, porto 20 fileri.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria Arhidiecezană din Nagyszeben—Sibiu:**

Tipicul bisericii ortodoxe

intocmit pentru trebuințele preoților români și ale elevilor seminariilor

de

Aurel Popoviciu,

duhovnic-econom seminarial, instructor de cântări bisericești și de tipic.

Aprobat de Preaven. Consistor arhidiecezan prin decisiul din 21/VI 1916. Nr. 7238 B.

Se vinde numai legat cu 5 cor. plus 50 fil. porto, recomandat.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană:**

Conlucrarea omului cu Dumnezeu.

Predici

de

Mihai Păcățian,

protopresbiter

și alți preoți din ppresbiteratul B.-Comloșului.

Prețul 3 cor., plus 12 fil. porto.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria Arhidiecezană:**

Despre caritatea creștinească.

Trei predici

de

Abatele Metodi Zavoral.

Prețul: 30 fileri plus 10 fileri porto. Se vinde pentru scopuri culturale-filantropice.

În editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane a apărut:

Mărturisirea ortodoxă

bisericii catolice și apostolice de răsărit

revăzută la însărcinarea comisiunii, după traducerea arhimandritului Filaret Scriban, de **Dr. Pavel Roșca**, prof. sem., cu binecuvântarea Excelenței Sale a Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop al Transilvaniei și Metropolit al Românilor gr.-or. din Ungaria și Transilvania **Ioan Meșianu.**

Revizuirea e făcută pe baza textului cel mai autentic al scrierilor simbolice publicate de prof. dela facultatea teologică din Atena **L. E. Mesolora**, sub titlul: „Τὰ συμβολικὰ βιβλία”. Atena, 1883.

În aceasta ediție, bine îngrijită și din punct de vedere al limbii, pe lângă „Prefața” revăzătorului în care se indică istoricul edării acestei cărți simbolice și isvoarele considerate, se publică și o parte din „Precuvântarea” arhimandritului Filaret Scriban, împreună cu biografia metropolitului Petru Movila, precum și aprobările patriarhale referitoare la aceasta carte simbolică.

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană** și se vinde broșată, cu prețul de 3 cor.

Revânzătorilor li se dă rabat 20%.

În editura comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane, în traducere românească, făcută de dl **Teodor V. Păcățian** redactorul „Telegrafului Român” a apărut

Evangelia ca bază a vieții,

celebra lucrare a lui **G. S. Petrow**, în care carte sunt tratate cu multă putere de convingere temele următoare: *Principiile fundamentale ale civilizațiunii. Educarea voinței în spirit creștinesc. Degenerarea morală. Sublimitatea evangheliei. Împărăția lui Dumnezeu.*

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană din Sibiu**. Prețul unui exemplar e 1 cor. 50 fileri plus 15 fileri porto postal.

Revânzătorilor li se dă 20% rabat.

În „Biblioteca meseriașilor români“

au apărut:

Nr. 1. **A. Kotzebue**: Nepotul răsfățat, farsă în 5 acte (după o traducere a lui Ioan St. Șuluțiu, prelucrată de T. V. Păcățian) . . . —60

Nr. 2. **I. Nestroy**: Pribegii, comedie din viața meseriașilor în două acte, localizată de Dr. Seb. Stanca . . . —50

Nr. 3. **Carol F. Pfau**: Tânărul editor, îndreptar pentru începători și pentru ceie voese a se ocupa cu editura, trad. de Radu P. Barcianu —60

Nr. 4. **Ioan Lupean**: Bucovână n'a învățat și umblă la înșurat, sau Vlăduțul mamei —40

Nr. 5. **Iuliu Crișan**: Carierele vieții. Partea I. Carierele economice, industriale și comerciale . . . —60
Se pot procura dela **Librăria arhidiecezană, Sibiu.**

A apărut

în editura comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane

Psaltirea bogată

tipărită în zilele Preanlțatului împărat și rege **Francisc Iosif I**, sub îngrijirea și binecuvântarea Înalt Preasfințitului Domn **Ioan Meșianu**, arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și mitropolit al românilor de religiuinea gr.-or. din Ungaria și Transilvania, cavalier al ordului Francisc Iosif clasa I și al coroanei de fer clasa II. Proprietar al crucei pentru merite, membru în casa magnaților etc. etc.

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană** și se vinde legată frumos în piele roșie, fără copeii și ornament aurit, la mijloc cu sfânta cruce, cu 20 cor. scumpindu-se pielea, legată în păoză neagră și la mijloc imprimat o cruce, cu 15 cor. Revânzătorilor se dă rabat 10%. Tipar frumos cu litere latine, de calitatea primă, și hârtie fină și trainică.